

V práci jsem se pokusil nastínit vývoj právní úpravy otázky trestné součinnosti, především pak účastenství, na našem území se současným zohledněním názorů na tuto úpravu v pracích ji vykládajících. Zaměřil jsem při tom především na úpravy novější, ale uvedl jsem i nástin vývoje i z dob dřívějších.

Mohli jsme tak vidět, že v úpravě trestné součinnosti jsou u nás vlastně tři zlomové okamžiky. Prvním je přijetí Obecného zákoníku o zločinech a jich trestání v roce 1787, který byl prvním moderním zákoníkem na našem území, uznávajícím zásadu *nullum crimen sine lege*, prvním vskutku moderním legislativně-technickým dílem. Na svou dobu řešil moderně i otázku účastenství. Na jeho základě byly formulovány i pozdější trestní zákony z roku 1803 i jeho revize z roku 1852, když původní formulace z roku 1787 přebíraly a rozvíjely.

Na počátku 19. století šlo snad o úpravu moderní, záhy se však ukázalo, že svou terminologií nevyhovuje, když v teorii a praxi se začaly prosazovat obecné formy trestné součinnosti poněkud odlišně. Při tom sehrál velký vliv především trestní zákon francouzský z roku 1810, pod jehož vlivem přijímali Němci pruský trestní zákon z roku 1851 a jeho prostřednictvím i německý trestní zákoník z roku 1871. Tak se v Evropě začala prosazovat tzv. základní trojčlenka – pachatel, návodce a pomocník. Pojem pachatele se ještě dále členil na pachatele přímého (samostatného), spolupachatele a později též na nepřímého pachatele. Pojem nepřímého pachatele byl koncipován především jako důsledek akcesority účastenství na pachatelství, kterou Němci přijali po vzoru Francouzů v nebyvalém rozsahu, a kterou můžeme ve shodě s M.E.Mayerem označit za extrémní (v jednom ohledu, pokud jde o okolnosti trestnosti vylučující, pak dokonce za hyper-akcesoritu).

Zde se ukázala síla u nás tehdy platné úpravy, která sice formulačně zastaralá, byla koncepčně stále velmi moderní v tom, že vycházela z limitované akcesority, a to jak v ohledu kvantitativním, tak v ohledu kvalitativním. Trestní zákon z roku 1852 totiž postihoval účastenství nejen tehdy, došlo-li alespoň k pokusu činu, ale v případě návodu i tehdy, když k pokusu činu ani nedošlo. Upravoval totiž v samostatném ustanovení pokus návodu, kterým postihoval návod nezdařený (naváděný se nedal přesvědčit), návod nadbytečný (případ tzv. *alias facturus*) a jiné návody neúspěšné (např. pachatel dobrovolně ustoupil od spáchání činu). Moderní byl ovšem i v tom směru, že postihoval účastenství i na činech, které spáchaly trestně neodpovědné osoby (alespoň podle většinového mínění).

Tyto myšlenky se dodnes ukazují jako stále živé, nestárnoucí a jsou vhodným východiskem i pro dnešní úpravy. O jejich vhodnosti svědčí i to, že hrdá německá nauka je po letech tápání (snad i přes počáteční kritiku) přijala za své a dodnes má úpravu na těchto myšlenkách založenou, přičemž svojí úpravou ovlivňuje i jiné evropské i světové zákony. Mimo jiné mají Němci spolu s Francouzi stále největší vliv na normotvorbu ve sjednocené Evropské unii (pod vlivem uvedených zásad byl koncipován v otázkách účastenství i *Corpus iuris*).